

Naročnina znaša mesečno 25 Din, za
invozemstvo 40 Din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon številke
3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telefon
št. 440.
Celje: Kocenova ul. 2. Telefon številke 190.
Rokopisi se ne vračajo. - Oglaš po tarifi.

JUTRO

Upravištvo: Ljubljana, Prešernova ul. 64
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126
Ispravnostni oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica 4. Telefon št. 2402.
Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta
št. 13. Telefon št. 455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2
Telefon št. 190.
Računi pri pristižnih zavodih: Ljubljana
št. 11.442; Praha št. 78.180; Wies
Nr. 105.241.

Ljubljana, 2. maja.
Dočim je potekel v naši državi 1. maj v najlepšem redu in miru so povzročili komunisti v nekaterih državah večje ali manjše izgrede. Najširši obseg so dosegli komunistični nemiri v Nemčiji, kjer je danes komunistična stranka najbolj številna in najbolje organizirana organizacija v zapadni Evropi.

Nemška komunistična stranka ima med vsemi zapadno-evropskimi delegacijami III. internacionale tudi najbolj pestro zgodovino in trdno tradicijo v izvajanju boljševistične aktivne akcije na terenu. Ta akcija povsem odgovarja načelom in direktivam poklicnih komunističnih defetistov, ki že deseto leto napovedujejo pri vsakoletni prvomajski proslavi na moskovski »Krasni ploščadi« neizbežen izbruh in zmago komunistične svetovne revolucije. Povojna nemška komunistična stranka je najavila svoj obstoj in svojo akcijo z znanim uporom Spartakusa v najtežjih dneh novo nastajajoče demokracije Nemčije. Tedaj so bili dosegli komunisti v Berlinu sprčo poloma cesarske Nemčije že skoro svoj cilj in privedli Nemčijo na rob boljševiške splošne revolucije. Saj so bile v tistih burnih dneh zasedle komunistične dobro organizirane čete časopisna podjetja Mosse, Scherl, Ullstein, Vorwärts, se utaborile v kraljevskem gradu, okupirale celo vrsto državnih poslopij in posamezne berlinske okraje ter so poskušale zasedi celo palačo nemškega državnega zbora. Ta namera se jim je ponesrečila le zavoljo odločnega odpora organiziranih tisočglavih mas treznejših socialistov. Spartakusov upor, ki je nadel najpomembnejši berlinskih ulicah povsem redne vojske in prostovoljnih oddelkov nacionalnih bojnih organizacij udušen. V ta namen pa je bilo potreba uporabljati vse pridobitve moderne vojne tehnike od strojin, metalcev plamenov, ročnih granat, oklopnih avtomobilov pa do letal, ki so streljala na komunistične ostrostrlece skrite po strehah. V teh bojih sta bila ubita glavna voditelja Spartakusovega upora. Roza Luksemburg in Karel Liebknecht.

Po ponesrečenem uporu v srcu Nemčije so prenesli komunistični razbijalec svojo razorovalno akcijo v provinco in so organizirali cel niz komunističnih vstaj po ostalih nemških mestih in pokrajinah. Posebno uspešna je bila njihova akcija v Turingiji, Monakovem in Hamburgu ter po nekaterih porenskih industrijskih centrih, kjer so z ognjem in mečem napovedovali zboljševiziranje Nemčije in razbitje weimarske ustavotvorne skupščine, ki je pripravljala nov demokratski parlamentarni ustroj Nemčije. Ker pa je imela nemška vlada tedaj v svojih vrstah ministra socialističnega Noskeja, ki ni pomišljal pri izbiranju sredstev za zadušitev komunističnih nemirov, se ji je posrečilo končno popolnoma likvidirati komunistično prevratno akcijo tudi v provinci in uvesti zopet red in mir v državi. Po zadušitju revolucionarne akcije je vlada pričela obračunavati s posameznimi komunističnimi voditelji. Postavljala jih je pred državno sodišče v Lipskem, ki jih je obsodilo na doletne letne. Med temi obsodilnimi voditelji je bil tudi sedanjí voditelj aktivne revolucionarne komunistične akcije Max Höltz, ki je sedel do lanske solončne politične amnestije in trdnjavskih zaporih.

Odločni nastop nemške vlade in deloma tudi spori v stranki sami, kjer so pričeli zmernejši elementi propovedovati potrebo izpremenjene taktike in uvedbo zmernejših sredstev, so nemško komunistično stranko tako močno oslabil, da je prenehala z aktivno revolucionarno borbo in prenesla težišče svojega nastopanja v parlament. Tu so se komunistični poslanci dolgo odlikovali po svojih brutalnih nastopih in preziranju slehernih parlamentarnih manir. V trdi šoli predsednika nemške zbornice dr. Löbeja, ki se ni pomišljal poklicati na pomoč tudi stasite zbornične orožnike, kadar je bilo treba postaviti na hladno prerazgrete poslanske razgrajace, pa so se komunisti tudi v parlamentu nekoliko izmodrili in so postali znosnejši.

Nova doba za razvoj komunizma v Nemčiji je nastopila s ponovnim vstopom socialistov v vlado. To je omogočilo komunistom poživljenje agitacije med levičarsko orijentiranimi elementi v vrstah nemških socialistov, ki so dokaj nerazpoloženi za sodelovanje s predstavniki nemških meščanskih in industrijskih krogov. Uspejo jim je pritegniti k sebi posebno delavske kroge, ki se počutijo v precej pomešanjenem nemški socialdemokratski stranki dokaj neugodno. Kot voda na njihov mlin pa jim še posebno služijo težave s katerimi se morajo boriti socialisti pri vzdrževanju koalicije z nemarksiističnimi strankami. Na ta način afirmirana je postala nemška komunistična stranka zopet sposobnejša za aktivno revolucionarno akcijo in prevratno delo ter pričela prirejati razne demon-

Prvi maj v znamenju krvavih spopadov Revolta komunistov v Berlinu - Barikade, spopadi, boji in smrtne žrtve - Tudi drugod je došlo do krvavih nemirov

Berlin, 2. maja s. Po dosedanjih poročilih je bilo pri včerajšnjih spopadih med policijo in demonstranti devet oseb ubitih. Število aretirancev znaša nad 900. Pri spopadih je bilo ranjenih 80 demonstrantov, vendar je gotovo, da je število ranjenecv še večje, ker so komunisti najbrž večino ranjenecv odvedli s seboj. Med varnostno policijo je bilo več ali manj poškodovanih 25 uradnikov. Izmed aretirancev so oblasti večino že izpustili, ker so se pregrešili samo proti prepovedi zborovanja.

Berlin, 2. maja. be. Položaj se je v sredo proti večeru še znatno poslabšal. Komunistične demonstracije so se ojačile in množice so povsod izzivale spopade s policijo. Varnostni straži se je sicer v središču mesta in v nekaterih delih mesta posrečilo vzdržati red ter očistiti ceste in ulice, vendar so ponekod komunisti bili gospodarji situacije. Tako so v okraju Wedding napravili po ulicah barikade in oddelili to mesto na četrt od ostalega mesta. Izza barikad so demonstrantje napadali stražo s kamenjem in s strelji. Šele po pritegnitvi ojačenih iz rezervne je policiji uspelo osvojiti barikade ter prepoditi demonstrante. Ker pa so sosednjih hiš komunisti živahno obstreljavali policijo, je morala ta izprazniti zasedene hiše korak za korakom. Pri napadu na barikade in pri kasnejšem čiščenju bližnjih hiš je bilo več stražnikov ubitih in ranjenih. Natančno število žrtev doslej še ni znano, vendar so ugotovili že osem smrtnih žrtev med stražniki, znatno večje število pa jih je težje ranjenih.

Policija je aretirala preko 1000 oseb, med temi več komunističnih poslancev. Na Potsdamskem trgu je oblast zadržala ogromen tovorni avto, na katerem so demonstrantje imeli radio-postajo. S te postaje so najbrž komunisti vodili operacije demonstrantov. Na raznih mestih, zlasti v Neu-Kölnu je morala policija uporabiti proti komunistom oklopne avtomobile in reflektorje. Nemiri, puškarenje in spopadi so trajali vso noč.

Komunistično glasilo »Rote Fahne«, ki je včeraj izšlo klub prazniku, poziva delavce na upor in na splošno stavko.

Berlin, 2. maja g. Danes popoldne med 14. in 15. je prišlo na Bülowplatzu do ponovnega spopada med policijo in komunisti. Par sto komunistov je skušalo prirediti demonstracijski obhod, pa je policija z gumijevkami razgnala demonstrante.

Kovno, 2. maja. ko. Kljub prepovedi so tukajšnji komunistični delavci hoteli prirediti demonstrativni prvomajski obhod po mestu. Pri spopadih s policijo je bilo več oseb ubitih in težko ranjenih.

Vilna, 2. maja vi. Prvomajski obhod se je razvil v demonstracijo, zato je policija posredovala in razgnala demonstrante. Pršlo je do burnih spopadov, v teku katerih je bilo nekoliko oseb ubitih in ranjenih.

Moskva, 2. maja mo. Slavnostnega obhoda po mestu povodom prvega maja se je udeležilo preko 50.000 oseb. Manifestacija se je izvršila v najlepšem redu. Množice vojske, delegacij, delavskih bataljonov, ženskih in mladinskih druženj so defilirale pred Stalinom in drugimi vladnimi ter strankinimi funkcionarji.

V Parizu je dan potekel brez krvi

Pariz, 2. maja g. Izmed 3287 oseb, ki so bile aretirane tekom včerajšnjega dneva, je bilo v zapore oddanih 5 inozemcev zaradi prestopkov proti tujskim predpisom in 8 Francozov radi upiranja javni straži. V nekaterih po-

stracijah in izgrede, ki so dosegli z včerajšnjim dnem višek in sličnost z onimi za časa Spartakovega gospodovanja po berlinskih ulicah.

To poživljeno akcijo regenerirane nemške komunistične stranke nemška vlada že dalje časa pazljivo motri. Gotovo bi že nastopila z odločnejšimi ukrepi, če se ne bi bala, da bi s tem morda uničila preneglo dober kvizit, ki ga prezentira zapadni Evropi, kadar so na dnevnem redu razgovori o ureditvi reparacijskih dajatev in o njih posledicah za Nemčijo, ki jih izstevitvo nemški delegati z zmago komunizma v Nemčiji. Po včerajšnjih krvavih dogodkih pa bo morala nemška vlada pričeti z neizbežnim obračunom s prepotentnimi nemškimi komunističnimi elementi, ker bodo sicer ti v nasprotnem primeru pričeli obračunavati z njo.

litčnih krogih vlada zaradi včerajšnjih izredno ostrih varnostnih ukrepov ter močnih vojaških ojačenj precejšnje nerazpoložene. Po današnji seji ministrskega sveta so stavili tožadavno vprašanje notranjemu ministru Tardieuju, ki je izjavil, da smatra aretacije po zakonu o pobijanju anarhističnega gibanja za popolnoma zakonite. Minister je poudaril, da je dal poostriži varnostne ukrepe, za kar si čestita, posebno še, če primerja potek 1. maja v Parizu in Berlinu. Dočim je bilo v Berlinu več mrtvih in na stotine ranjenih, je v Parizu potekel 1. maj brez prelivanja krvi. Kakor se izve, bo socialistični poslanec Alberti zaradi včerajšnjih varnostnih ukrepov, ki so povzročili aretacijo nad 3000 oseb interpeliral notranjega ministra.

Oslo, 2. maja o. Včerajšnje manifestacije je skoro popolnoma onemogočilo slabo vreme. Lilo je ves dan, zato so se vršile le manjše proslave v zaprtih prostorih. Obhodi so bili preloženi na naslednji dan, ako bo vreme dopuščalo.

Tudi Amerika je praznovala mirno

Newyork, 2. maja s. Za proslavo 1. maja je izdala newyorška policija dalekosežne varnostne ukrepe. Prvič po 18 letih je dovolila radikalnim organizacijam manifestacije za 1. maj, toda s pogojem, da manifestanti ne bodo nosili hujskajočih napisov, temveč samo narodne zastave. Obhoda, ki se je pričel na Unionsquare, se je udeležilo do 10.000 oseb. Kljub policijski prepovedi so udeleženci nosili hujskajoče letake in deske s komunističnimi napisi. Vendar ni prišlo nikjer do incidentov. Tudi na deželi so vse proslave potekle mirno.

V Jugoslaviji ni bilo nikakih incidentov

Beograd, 2. maja p. Ministrstvo notranjih del je prejelo iz vse države poročila, da je 1. majnik povsod potekel v popolnem redu in miru. V Beogradu ni bilo nobenih manifestacij. Tudi v ostalih mestih ni bil kršen red in mir. Le ponekod so komunistični agitatorji poskušali deliti propagandne listke in letake, ki pa jih je policija zaplenila. Aretirani komunisti bodo izročeni Državnemu sodišču in sojeni po zakonu o zaščiti države.

Svečan sprejem Grandija v Budimpešti

Budimpešta, 2. maja s. Italijanski državni podtajnik zunanjega ministrstva Tino Grandi je prišel danes v spremstvu svoje žene semkaj. Oficijelni krogi so mu pridrili svečan sprejem. V imenu vlade sta sprejela Grandija zunanji minister dr. Waldo in državni tajnik ministrskega predstava Barczy. Na kolodvoru se je zbrala velika množica ljudi, med njimi zastopniki raznih društev, ženskih organizacij v narodnih nošah itd. Ko je zavozil vlak na postajo je igrala vojaška godba fašistično himno, Grandi je po pozdravnem nagovoru zunanjega ministra korakal ob fronti zbranih zastopnikov organizacij ter pozdravljal s fašističnim pozdravom. Množica mu je prirejala hume ovacije. Grandi je odšel nato v svoj hotel. Ulice, koder se je vozil, so bile okrašene z italijanskimi in madžarskimi zastavami.

Češkoslovaška izgnala delegata makedonskega komiteja

Praga, 2. maja. p. Praška policija je dostavila takoj po prihodu delegata makedonskega komiteja Jurija Cankova le temu akt, s katerim mu prepoveduje bivanje na teritoriju Češkoslovaške. Jurij Cankov je bil še tekom dneva prepelan pod policijskim nadzorstvom na nemško mejo, nakar je Cankov odpotoval v Nemčijo.

Likvidacija presbiroja zunanjega ministrstva

Beograd, 2. maja. č. Glede na reorganizacijo vladne informacijske in poročevalske službe se vrši v zunanjem ministrstvu likvidacija dosedanjega presbiroja tega ministrstva. Del uradništva ostane še dalje v službi pri zunanjem ministrstvu, ki bo imelo še tudi v bodoče poseben odsek za novinsko službo, ostalo uradništvo pa je bilo z današnjim dnem stavljeno na razpoložbo ministrskemu predstojstvu v kate-rega kompetenco snada novi Centralni presbiro. Dosedanji šef presbiroja zunanjega ministrstva dr. Lujo Šaponjić je imenovan za generalnega konzula v Angori. Svoje novo mesto bo nastopil že prihodnje dni.

Obveznost verouka na osnovnih šolah Sporazum o vseh točkah glede osnovnošolske reforme - Verouk ostane obvezen učni predmet

Zagreb, 2. maja. č. Kakor poročajo nocojšnji listi iz Beograda, je bil v prosvetnem ministrstvu naposled dosežen popoln sporazum v vseh še nerešenih zadevah, tičočih se novega ustrojstva osnovnih šol. Prva štiri leta osnovnošolskega pouka bodo v vsej državi enaka, pouk v zadnjih letnikih pa bo prilagojen krajevnim razmeram in potrebam. Podeželske šole bodo posvečale v višjih razredih posebno pažnjo kmetijskemu pouku, šole po mestih in industrijskih krajih pa rokotvornemu pouku. Verouk bo na osnovnih šolah tudi v bodoče obvezen učni predmet, ven-

dar pa bodo morale zanj skrbeti pristojne cerkvene oblasti ali cerkvene občine, ki se bodo morale brigati tudi za honoriranje veroučiteljev. Seveda pa bodo imele zato pravico, da bodo katehete tudi same nastavljele in jih ne bo več imenovala država. Oni kateheti, ki so že sedaj nastavljeni kot državni učitelji in so si pridobili že stalnost, pa bodo ostali še naprej v državnih službi.

Pričakuje se, da bo na podlagi doseženega sporazuma sedaj v najkrajšem času sestavljen definitivni načrt zakona o osnovnih šolah.

Vladni komisar nove Agrarne banke

Za komisarja je imenovan direktor Državne hipotekarne banke Gjuričić - Pred skorajšnjim razpisom subskripcije delniške glavnice

Beograd, 2. maja p. Novo imenovani vladni komisar Privilegiran agrarne banke dr. Vojin Gjuričić je sprejel novinarje in jim dal izjavo, v kateri je naglašal pomen novo ustanovljene denarnega zavoda Privilegirane agrarne banke. Novi zavod bo v prvi vrsti v službi našega kmetovalstva in bo dajal cenene kredite, tako posameznikom kakor zadrugam in njihovim

zavodom. Krediti bodo kratkoročni in dolgoročni. Nadejati se je, da bo novi denarni zavod odpravil žalostne pojave zeleniškega odiranja kmetovalcev. Vpis akcij bo odrejen čim bodo završene tehnične priprave. O vpisu akcij bodo odločali predvsem naši osrednji državni inštituti, kakor Narodna banka, Državna hipotekarna banka in Poštna hranilnica.

4000 preselitev in izselitev v Beogradu

Preseljevanje narodov na beograjskih ulicah

Beograd, 2. maja č. Včeraj je nastalo v Beogradu pravcato preseljevanje narodov. Najemniki, ki jim je bilo na podlagi prejšnjega zakona odpovedano stanovanje, so se začeli seliti deloma v nova stanovanja, deloma pa na ceste. Po vseh ulicah so včeraj in danes vozili pohištvo, pisarniško opremo in vozovi za mobilije so se srečavali na vseh koncih in krajih. Skoraj ni hiše v Beogradu, kjer ne bi stal pred

vrati s pohištvo obložen voz. Po površni statistiki stanovanjskih odpovedi se je samo danes preselilo okrog 4000 najemnikov. V pretežni večini gre za najemnike, ki ne zmorejo visoke najemnine in so se morali izseliti baš zaradi povišanja najemnine. Mnogo jih je ostalo brez strehe in so morali zložit svoje pohištvo kar na ulici, ali pa iskati zavetja pri sorodnikih in znancih v mestu in okolici.

Predlogi in zahteve organizacij gostilničarjev in kavarnarjev

Intervencija odposlanstva iz vse države v finančnem ministrstvu o trošarinjskih in drugih stanovskih zadevah

Beograd, 2. maja p. V Beograd je prispe-la delegacija gostilničarjev in kavarnarjev iz vse države. Delegacija sestoji iz odposlancev Ljubljane, Maribora, Kamnika, Beograda, Osieka, Novega Sada, Skoplja, Banjaluke, Sarajeva, in Zemuna. Od Slovencev so v odposlanstvu načelnik zveze gostilničarskih zadrug v Mariboru Andrej Oset, načelnik Zveze gostilničarskih zadrug v Ljubljani Fran Kavčič in odbornik Zveze gostilničarskih zadrug v Ljubljani Franc Cerar.

Delegacija je intervenirala pri pomočniku finančnega ministra dr. Gospodnetiču glede poslednjega komunikela ministra pravde o trošarinji. V tem komunikelu je bilo med drugim naglašeno, da bo povišanje trošarine na špirt ugodno učinkovalo na porast cene sadnega žganja. Po naziranju deputacije gostilničarjev in kavarnarjev se ta napoved ne bo obistinita. Deputacija je ugotovila, da je doslej znašala cena obdavčenega špirta 28 Din, cena neobdavčenega žganja pa 6.59 Din. Sedaj, po povišanju trošarine znaša cena špirta 38 Din, cena obdavčenega žganja pa 11 Din z državno trošarino brez oblastnih in občinskih obremenitev. Iz enega litra špirta je mogoče sestaviti 4 l žganja. Na ta način bo liter žganja iz špirta stal 8.50 Din. Liter sadnega žganja pa 11 Din. Pri tem je treba upoštevati tudi činjenico, da veljajo za špirt znatno nižji transportni izdatki, ker se dejansko plača samo transportni izdatek za četrtino blaga, ker tvori tri četrtine iz špirta sestavljenega žganja več ali manj voda, ki je seveda ni treba pošiljati po železnici, došim je treba pri prirodnem žganju plačati transportne stroške za vso tekočino in za ves volumen. Zato znaša razlika na transportnih stroških skoro 300%, ki gre v korist špirta. Zato so gostilničarji in kavarnarji mnenja, da se bo zmanjšala produkcija sadnega žganja ter povsem zanesljivo povečala produkcija špirtuoznega žganja, kar pomeni za zdravje prebivalstva in tudi z narodno gospodarskega vidika veliko nevarnost.

Gostilničarji in kavarnarji iz Bosne in Hercegovine, zlasti pa odposlanci Sarajeva so zahtevali, naj se jim vrnejo preveč plačane trošarine na vino. Obenem zahtevajo, naj se vrši plačevanje trošarine od vina tudi v Bosni in Hercegovini na enak način, kakor v Dalmaciji.

Predstavniki slovenskih gostilničarskih zadrug so vrhu tega posredovali pri pomočniku ministra financ dr. Gospodnetiču tudi v svojih specialnih vprašanjih ter zahtevali navedeno:

- 1) odpravilo naj se registri za žganje;
- 2) ukine naj se točilna taksa;
- 3) taksa na računke listke naj se pavšalira;

4) gostilničarjem naj se prizna založne in točilne kleti, tako da plačajo gostilničarju trošarino šele s prenosom blaga v točilno klet;

5) članstvo gostilničarjev v njihovih zadrugah, naj postane obvezno;

6) ministrstvo naj onemogoči rajoniranje pivovaren;

7) gostilničarji naj ostanejo obrtniki in naj se jih ne dodeli k trgovcem.

Pomočnik ministra dr. Gospodnetič je izjavil deputaciji, da je vprašanje plačilnih dolgov za zalogo vina in žganja že ugodno rešeno. Trošarina se bo plačevala mesečno, a prvi obrok bo znašal le 10% od celokupne trošarine na ugotovljene zaloge vina in žganja, kar se pa tiče dejstva, da je žganje iz špirta cenejše od naravnega žganja, bo to vprašanje končnoveljavno rešeno šele na osnovi praktičnih posledic, ki se morajo pokazati v najbližnji prihodnosti. Glede ostalih predlogov in želja, je pomočnik odvrnil da jih bo temeljito proučil in nato podal o njih podroben referat finančnemu ministru.

Skupna organizacija gostilničarjev

Beograd, 2. maja. p. V centralni Savez gostilničarjev in kavarnarjev iz vse države sta pristopili Zvezi gostilničarskih zadrug v Ljubljani in Mariboru, ki sta doslej obstajali sam zase in delovito ločeno od centralnega Saveza v Beogradu. Delegati gostilničarjev in kavarnarjev iz Bosne in Hercegovine so izjavili, da bodo o tem poročali svojim odborom ter predlagali, da tudi njihovi savezi pristopijo v enoten savez za vso državo, tako da bo imela vsa gostilničarska obrt enotno vodstvo in skupno interesno zastopstvo.

Obiski v zunanjem ministrstvu

Beograd, 2. maja. č. Zastopnika zunanjega ministra dr. Kumanudija so tekom današnjega dne posetili med drugimi naš poslanik v Bruslju general Petar Pešič, poljedelski minister dr. Prangeš, minister za trgovino dr. Mažuranić in finančni minister dr. Švrliuga. Opažen je bil tudi poset predsednika bivše nemške stranke dr. Krafra. Nadalje so bili pri dr. Kumanudiju avstrijski, madžarski, grški in turški poslaniki.

Poplava Save

Sremska Mitrovica, 2. maja. p. Zaradi dečevja in naraslih pritokov je Sava zadnje dni tako narasla, da se je dala razliti preko nasipov in poplavlja doslej nad 35 ha obdelanega polja. Bati se je, da bo zavzela poplava v okolici Mitrovice in sploh v spodnjem toku Save večji obseg.

